

BİR ŞAİRİN GÖZÜNDEN 2005 KİTAPLARI

Sennur SEZER *

Cumhuriyet gazetesinin 23 Ağustos 2005 tarihli sayısında "İspanya'da Türk romanına ödül" başlıklı bir haber yayımlanmış, işaretlemiş, sayfayı da kesip bir yana koymuş, unutmuşum. Geçende notlar, karalamalar arasında görüp, okudum. Haberde "Bahçeşehir Üniversitesi öğretim üyelerinden Özlem Kumrular'ın El Combre adlı Yayınince 2005'te yayımlanan 'Deste Estambul a Rodas' (İstanbul'dan Rodos'a) adlı romanının La Mar de Letras 2005 , Uluslararası Çeşitlilik Ödülü'ne değer görüldüğü, romanın Türkçe baskısının Eylül 2005'te Aşkın Beş Hali adıyla piyasaya çıkacağı açıklanıyordu.

Adı daha önce dikkatimi çekmemiş Özlem Kumrular'ın öteki kitapları da yer alıyordu haberde:1996 yılında Stüdyo İmge'ce yayımlanan Ünlü, 1998 yılında Gendaş'ca yayımlanan Bayan Hayatberrüyadır'ın Yeldeğirmenleri, aynı yayınevinin 2002 yılında yayımladığı Hola, 2003 yılında Stüdyo İmge'nin yayımladığı Manu Chao, aynı yıl yayımlanan Las relaciones entre la Monarqu'ia Cat'olica y el Imperio Otomano, 2004'te Cadde yayınlarınca yayımlanan Hoşçakal Milano, Hoşça kal Aşkı, ve 2005 yılında Neden Kitap tarafından yayımlanan: Kaçılın Türkler Geliyor ve Kadınlar İçin Coğrafya Dersleri.

Beş kitabı yayınlanmış bir yazar ve ben adını bile duymamışım. Kendimden utanarak, internete girdim. Bir kitap sitesinden Özlem Kumrular'ın kitapları için bir ön fikir edinmek istedim. Kitap sitesindeki tanımları şöyle sıralayabilirim:

"Ünlü" Ethno Rock'la PolyGram'ı baştan çıkarıp dünyaya Türkçe sözlü Rock dinlettiler: Nasyonel, enternasyonel, profesyoneller. Stuttgart-İstanbul hattı üzerinde en mükemmel Türk-Rock prodüksiyonunu getirdiler: Oryantal, Oksidental, Experimentaller. Orjinalleri marjinal yaptılar. Sound'a kalite, Rock'a müzikalite, Türkçe liriklere kredibilite, yerli Rock'a evrensel legalite kattılar. Türk-Alman Rock'ında bir devrim (satışdışı).

"Bayan Hayatberrüyadır'ın Yeldeğirmenleri", biraz fazla kültürlü ve "hiper" bir kızın aşktan kaçarken Don Kişot'la, iç içe geçmiş binbir düşle, eski yeni bir sürü şarkıyla ve ille de aşk mektuplarıyla kaşılaşmasının zekice, esprili ve "gerçek" öyküsü. "Das Kapital" den daha kolay anlaşılır ve "En Leziz Alman Yemekleri"nden daha kalın bir kitap.

* Şair, yazar

Bir gökdelenen atlamak gibi: Heyecanlı, istesenez de duramıyorsunuz ve her saniye farklı bir kat görüyor insan (Doç. Dr. Cem Say) (satışdışı).

"Hola", Aştan kaçan bir kız, kötü bir patron, bale kıyafeti içinde dolaşan çatlak bir papaz ve diğerlerinin Kastilya'nın en güzel şehrinde sürdürdükleri hafif kontak yaşam. Hikayeden hikayeye atlayan kahramanlar, şehirden şehre koşan gezginler ve her taşın altından farklı bir perukla çıkan aşkın suretleri. İçinden filmler, şarkılar, şiirler geçen bir roman. Engizisyon mahkemesinden başlayıp yine engizisyon mahkemesinde biten bir hikaye...

"Manu Chao", buz gibi bir kış gecesi, Kastilya'nın en soğuk şehrinde yetmiş iki milletin mevcut bulunduğu bir masada Yunanlı bir dostun doğum gününü kutluyorduk. Önceleri dönmekte olan CD fondayken, daha sonra kendimiz kalmıştık fonda. Toplu keşfimiz kısacık bir süre içinde toplu bir saygı duruşuna dönüşmüştü. Sayısını hatırlayamadığım kadar dinlediğim ve her seferinde başka bir şey keşfettiğim bu albüme de, bu kadar naif bir anlatımla bu kadar çok kelime oyunu yapmayı başaran kapaktaki o cross-colours pantolonu içindeki şapkalı adama da aşık olmuştum.

"Hoşçakal Milano, Hoşça kal Aşkım", Roma'dan Milano'ya aşkı, heyecanı ve kahkahayı getiren katıksız bir Romalı kız, Alpler'den gelen soğuk hava dalgalarıyla kalpleri donmuş olan Milanolulara yüksek adrenaline yaşamayı öğretmeye başlar. Ansızın kalbine bir palyaçonun sızmasıyla şehrin rengi birden değişir. Birlikte açmaya karar verdikleri bir sergi için fotoğraf toplamaya karar verdiklerinde, apartmanın içinde aslında yıllardır dönmekte olan bir karmaşık ilişkiler girdabına kapılır ve bir bilmeceler silsilesi içinde bulurlar kendilerini. Gizem çözülürken, başka bir sürpriz beklemektedir onları...

"Kaçılın Türkler Geliyor"

Sikender Abi'nin Övropa Seyir Defteri

- Mösyö, lütfen domateslere dokunmayın.
- Sana mı sorcam lan dokunmadan önce! Keyfimin kahyası mısın, len?
- Bana soracaksınız, Mösyö. Domateslere ööle dokunamazsınız. Yasak.
- Dokunurum (dıtt) koyim. Bak, dokundum. Bi da dokuniim mi?
- Yasak diyorum, beyefendi. Şu laylon eldivenlerden giyip öyle seçin domatesinizi.
- Bana bak bonus kafa! Ben karı mıyım len öyle eldiven meldigem giycem, iki kıyırık domatz için karizmayı deldircem! Giymiycem (dıtt) koyimmm.
- Dmotasleri ööle mıncıklayamazsınız.
- Mıncıklarım (dıtt) koyimmm...

"Kadınlar İçin Coğrafya Dersleri." İstatistiksel araştırmalara göre kadınların günde 4.000. erkeklerinse 2.000 kelime sarf ettiği söylenir. Oysa İtalyan erkekleri günde en az 20.000 kelime sarf eder. Çünkü İtalyan erkekleri "kelime sayısı/kadının kandırılması için gerekli zaman" grafiğinin yükselen bir parabol olduğunu sanmışlardır yüzyıllarca. Bir Fransızla çıkmak, bir masa örtüsüyle çıkmaktan farksızdır. Çünkü Fransızlar aynı kareli gömlekle kesintisiz bir ay dolaşmak gibi takdire şayan, Allah vergisi bir yeteneğe sahiptirler. Macar erkekleri Avrupa'nın Doğan görünümü Şahinleridir...

Uluslararası bir ödül almış yazara pek yakıştıramadığım bu tanıtımları editörlerin

beceriksizliğine yordum. Benim de yayınlanan yeni kitapları izlemekte iddialı olmam yersizdi. Kimbilir okurken gözden kaçırdığım ne çok kitap vardı. Peki ödül alan ve beş öykünün içiçe girmesiyle oluşan bu yeni roman için nasıl bir tanıtım vardı acaba?

İşte Dharma Yayınları'nın listesindeki: "Aşkın Beş Hali-İstanbul'dan Rodos'a" kitabının tanıtımı:

"Peşinizden çok koşulması, siz yakalandıktan sonra gelecek günlerin uzunluğuyla her zaman ters orantılıdır. Ne kadar çok sevilir, beklenir, özenirseniz, siz sevip, bekleyip, özlemeye başladığınız zaman o kadar tersine döner dünya. Ama bu sefer öyle olacağı benzemiyordu ve ben her zamanki gibi cesurca çıkıyordum Aşk'ın karşısına." Nosta... Hayatı, dostlukları, gülmeyi, şarabı, aşkı ama en çok da âşık olmayı sevmektedir. Rodos'ta başlayıp İstanbul'da devam eden, birbirinden farklı gibi gözükse de aynı kişiler arasında dönen, dostluğa ve aşka dair bir roman. Bu tanıtımın yeterli olmadığı kanısına varan yayınevi, kitap için yabancı eleştirmenlerin yazdıklarını da sergilemiş:"Yazar, direkt, fakat metaforlarla ve başka edebi oyunlarla tıka basa dolu bir dille iç dünyasını öyle bir nükte ve sempatiyle anlatıyor ki, espri ve gülünç hikâyeler metni sıcak bir yaz gününde serinletici ve yüce bir edebi kaynağa dönüştürüyor. Nosta, daha ilk satırlardan bizi bir AŞK meskenine sokuyor: hem de bu kelimenin tüm dilsel çağrışımlarıyla. Böylece, konunun gerçek öznesi artık baş kahramanı değil, Aşk, hatta en üstün derecede Âşık olmak oluveriyor." (Ana Carabias Torres, profesör, eleştirmen).

"Kumrular, Nosta karakterini yaratırken, bu kitabın en ilginç unsurunu yaratmış aslında. O aslında kimseye değil, Aşk'a âşıktır. Âşık olduğunu kafasına şampuan yerine duş jeli sürmesinden anlar. Hayatı dostluk, kahkaha, aşk ve şarap arasında geçer." (Adolfo Muñoz, yazar).

"Ömer Hayyam ve Özlem Kumrular şarabın bilge ve enfes liriğinde birleşiyorlar. Bu kitapla Ömer Hayyam'ın Rubaiyyat'ını, Rainer Maria Rilke'nin Genç Bir Şaire Mektuplar'ını, Jorge Luis Borges'in El Aleph'ini, Hans Magnus Enzensberger'in Titanik'in Batışı'nı, Samuel Becket'in Kötü'ye Doğru'sunu okurken duyduğum o unutulmaz eserlerin verdiği büyük heyecanı duydum yeniden." (Antonio Marín Albalate, şair).

"... Anlatılacaklara en uygun tonun seçilerek mükemmelen inşa edilen bu muhteşem romanın unutulmayacak birkaç içeriği daha var: Şaşırtıcı finali, tüm duyularımızı harekete geçirmesi (kokular, tatlar, vs.) ve hedonizm. Kahramanın akıl ve kalp'i uzlaştırmak gibi yiğitçe bir arzusunu da atlamamak gerekir. Aşkın Beş Hali XXI. yüzyıl başında Avrupa Romanı olarak vaftiz edilen romanın ta kendisi. Sınır tanımayan, cesur, çok milletli, çok kültürlü, apolitik fakat topluma, insanoğluna ve doğasına angaje olmuş bir roman. Milan Kundera, Antonio Tabucchi, Julian Barnes ve Arturo Pérez-Reverte'nin romanları tadında..." (José Belmonte Serrano, profesör, eleştirmen).

Hayır, bunca övgü benim kitabı ısmarlamama yetmedi. Bir yazarın Borges'le ve benzeri değerli adlarla kıyaslanması korkuttu beni. Reklam sektöründen korktum. Bu satırların yalnızca yazarın sunumu için yazılıp yayınlanmamış olması da geldi aklıma.

Belki de İspanyolca yazan Türk asıllı bir yazarla karşı karşıyaydım. İspanyol edebiyatı-

tının gözü aydın! (Buna benzer bir şeyi yıllar önce Almanca yazarın Türk kökenli bir yazar için yazmıştım da... Canımı Can Yücel ve Memet Fuat'ın elinden zor kurtarmıştım..).

Bir tek yazarla ilgili bu uzun anlatımın gerekçesi, yılın yayın kalabalığını bir yazarın ayrıntılarıyla izlemesinin olanaksızlığını göstermekti...

Listeleri, aldığım notları bir yana bırakıp, geçen yıl beni ne etkiledi diye düşündüm. Şiirde, öyküde, romanda yeni adların neden aklımda kalmadığını.. yaşlanmak mı bunun nedeni..

Tahsin Yücel'in Kumru ile Kumru'sunu neden 2005 kitapları dendiğinde hemen anımsıyorum? Toplumumuzu, göç, tüketim, reklam, sınıf atlamanın kültürden çok tüketime bağlı olması kuralı gibi önemli noktalardan irdelediği için. Bir kapıcı karısının, temizliğe gittiği evde gördüğü dolu bir buzdolabına duyduğu hayranlıkla değişmeye başlayışını her zamanki kara gülmeceyle anlattığı için... Vasıf Öngören'in Oyun Nasıl Oynanmalı (1974) da altını yine bir buzdolabıyla çizdiği "eşyalanma/tüketme uğruna alınan risk"i yeniden yorumlaması yüzünden.

2005 yılında yayımlanan öteki romanları, öykü kitaplarını, şiir kitaplarını unutturan yoksa, Şu Çılgın Türkler'in akıl almaz tirajı mı? Roman olma şansını kaçırıp malzeme birikiminin, yalnız aynı günlerde yayımlanan öteki kitapları değil, kendinden önceki yıllarda yayımlanan, aynı dönemi kapsayan ve klasik olmuş romanları da örten satış hızına ne denebilir.. "Hayırlı olsun ama bu kitap bir roman düzeyine yükselmemiş.." Toptan satın alınarak okullara vb dağıtılma durumuna gelmiş bir toplu beğeniye böyle bir eleştiri kâr eder mi? 100'er kitaplık listeler yayımlanarak gençlerin okuyacağı sanılıyorsa... Eder.

Şair yorumu değil, iyi okur olmaya çalışan birinin yorumu olarak şunu söylemek gerekli 2005 yılı kitaplarının büyük çoğunluğu için, İnci Aral'ın 2005'te yayımlanan romanı Taş ve Ten'den ödünç alarak:

"....uzlaşmazlık yok. Hiçbir başkaldırı, gözü karalık, dehşet yok. Görülmesi gereken bir dava yok! Kendini koyveriş, meydan okuma yok. Gizlilik, saklanma, ikircim. Öyle sanıyorum ama yok!" denebilir.

Bunca yokun varlığı toplumdaki, ideolojiden bağımsız bir edebiyatın varlığını doğruluyor... Ama bu durum edebiyatın yıkımını hazırlamıyor mu?..